

De verpleegkundige beroepen, hoe nu verder?

Het rapport *Toekomstbestendige beroepen in verpleging en verzorging* stelt een helder onderscheid voor tussen mbo- en hbo-verpleegkundigen, beschreven in de wet BIG. Een prima eerste stap, maar hoe verhoudt dat zich tot het werk van de verpleegkundige in de praktijk van alle dag? Leonoor Hermanides-Willenborg van V&VN neemt ons mee langs een aantal aspecten van het rapport. Voer voor discussie binnen de verpleegkundige beroepsgroep.

Leonoor Hermanides-Willenborg, bestuurslid V&VN afdeling SPV, portefeuille opleidingen

Wat eraan vooraf ging

In 2012 werd de opwaardering van alle verpleegkundige en verzorgende niveaus aangekondigd. De nieuwe beroepsprofielen, ontstaan uit het project *V&V 2020* werden in maart van dat jaar overhandigd aan minister Schippers. Al snel bleek dat als de minister het advies van de stuurgroep zou volgen, de mbo-verpleegkundige per 2020 uit de wet BIG (artikel 3) gehaald zou worden. Daarnaast zou zij de beroepstitel van verpleegkundige verliezen en de opleiding zou tot drie jaar beperkt worden. De verzorgende IG zou vanaf 2020 zorgkundige heten. Kortom: geen opwaardering, maar een degradatie van de mbo-verpleegkundige van niveau 4 naar niveau 3. Terwijl deze toen, nu en in de toekomst hard nodig is. In 2012 was in Nederland meer dan twee derde van alle werkzame verpleegkundigen mbo-opgeleid (*Van der Velden, 2011*). De beroepsgroep, de brancheorganisaties en de vakbonden kwamen dan ook met stevige kritieken. Medio april 2014 schrijft de minister in een reactie over de nieuwe beroepsprofielen

aan de kamer dat zij wil dat de mbo- én de hbo-verpleegkundige opgenomen blijven in de wet BIG en dat beiden onder het zware regime van het publiek tuchtrecht blijven vallen. Ook wil de minister niet tornen aan de beroepstitel van de mbo-verpleegkundige en de opleidingsduur van vier jaar. Ze stelt voor om in te zetten op zelfstandige bevoegdheid van de hbo-er met een be-

paald expertisegebied om te kunnen indiceren en voorbehouden handelingen te verrichten. Voor de mbo-verpleegkundige bepleit ze een functionele zelfstandigheid zoals zij die nu al kent in de wet BIG met de voorbehouden handelingen.

Wijziging wet BIG

In 2015 liep het project *Toekomstbestendige beroepen in verpleging en verzorging*. Doel was een bijdrage te leveren voor de wijziging van de wet BIG om toekomstbestendige profielen voor verpleegkundigen

en verzorgenden te borgen. In de stuurgroep van het project waren onderwijs, branche, vakbonden en V&VN vertegenwoordigd en daarnaast werden ook doelgroepen, verpleegkundigen en VAR's betrokken.

De eindrapportage geeft een beknopte beschrijving van het deskundigheidsgebied en de bekwaamheden van de mbo- en hbo-verpleegkundige, aan de hand van de Canmedsystematiek. Via een algemene maatregel van bestuur (AMvB) worden vanaf 2020 in wet BIG de mbo- en hbo-verpleegkundige met een eigen deskundigheidsgebied geregistreerd (nu maakt de wet geen onderscheid). Daarnaast worden de zeven competentiegebieden voor de mbo- en hbo-verpleegkundige en de verzorgende IG consequent beschreven. Zo ontstaat een goede indruk van de inhoudelijke verschillen. Overigens wonderlijk

'De vraag blijft of nieuwe beschrijvingen het verschil in beroepsuitoefening voldoende realiseren'

dat pas na bijna vijftig jaar hbo-v deze registratie een feit wordt.

Toch blijft de vraag of het vervangen van de huidige tekst in wet BIG met de nieuwe beschrijvingen de kracht zullen hebben het verschil in de beroepsuitoefening van de mbo- en hbo-verpleegkundige in de praktijk voldoende te realiseren. Denk aan de grote groep gespecialiseerde verpleegkundigen in de algemene ziekenhuizen zoals bijvoorbeeld de ic-, ccu- en dialyseverpleegkundigen. Deze gespecialiseerde

‘Ontwikkel een landelijk onafhankelijk assessment om het hbo-niveau van een ervaren mbo-verpleegkundige te toetsen’

verpleegkundigen hebben vaak een mbo-achtergrond, maar functioneren met hun ruime werkervaring en een verpleegkundige vervolgopleiding op hbo-niveau. Hoe verhoudt dit zich tot een eventuele zelfstandige bevoegdheid en het niveau van verpleegkundige beroepsuitoefening? Een ander voorbeeld: niet alle sociaal psychisch verpleegkundigen hebben een hbo-v-diploma. Zij hebben dan bijvoorbeeld na een positief hbo-assessment een opleiding op post-hbo-niveau gevolgd.

Zelfstandige bevoegdheid

In het nieuwe project wordt via één of meerdere AMvB's in de wet BIG geregeld voor welke voorbehouden handelingen een zelfstandige bevoegdheid gaat gelden. Dit betreft specifieke groepen hbo-verpleegkundigen van een bepaald expertisegebied, onder nog nader te bepalen voorwaarden. Overigens hebben de long-, diabetes- en oncologieverpleegkundigen al vanaf 2014 voorschrijfbevoegdheid in de wet BIG. Het volgen van een gespecialiseerde verpleegkundige vervolgopleiding in de somatische gezondheidszorg gebeurt meestal bij een door het College Zorgopleidingen erkende opleiding of bij een hogeschool via post-hbo-contractonderwijs. Veel van deze vervolgopleidingen zijn toegankelijk voor mbo- en hbo-verpleegkundigen. Suggestie: accrediteer verpleegkundige vervolgopleidingen op hbo-niveau en ontwikkel een landelijk onafhankelijk assessment om het hbo-niveau van een ervaren mbo-verpleegkundige te toetsen. Met als eventuele uitkomst dat de mbo-er met een erkende vervolgopleiding op (post)hbo-niveau

ook in de toekomst een zelfstandige bevoegdheid kan verwerven.

Basis en regie

In haar advies gebruikt de stuurgroep de beroepstitels basisverpleegkundige en regieverpleegkundige. Beter was geweest om de werktitels mbo- en hbo-verpleegkundige aan te houden. Veel verpleegkundigen, zeker gespecialiseerde verpleegkundigen met een mbo-v-opleiding plus verpleegkundige vervolgopleiding herkennen zich niet in de beroepstitel basisverpleegkundige en die dekt bij hen ook zeker niet de (inhoudelijke) lading. Daarnaast is het enigszins overdreven om over drie ver-

schillende beroepen te spreken; beperk het tot verzorgenden en verpleegkundigen, die laatsten met twee verschillende niveaus. Beide soorten verpleegkundigen werken immers in en vanuit hetzelfde verpleegkundig domein. De minister wil nu echter het advies van de stuurgroep volgen wat betreft de beroepstitels basis- en regieverpleegkundige.

Mbo-er is onmisbaar

In het rapport staat dat de kwaliteit en de continuïteit van de zorg niet in het geding mogen komen. Een cruciaal punt aangezien ongeveer 65 procent van de verpleegkundigen een mbo-v-diploma heeft. Ook worden er momenteel bijna twee keer zoveel mbo-verpleegkundigen opgeleid als hbo-verpleegkundigen (CBS, 2015).

Slechts 10 procent van de mbo-ers stroomt door naar de hbo-v. Het capaciteitsprobleem wordt daarmee niet opgelost, terwijl de vraag naar mbo- en hbo-verpleegkundigen de komende jaren stijgt (*Arbeidsmarktprognoses van VOV personeel zorg en welzijn 2013-2017, AZW*).

Om de huidige kwaliteit van de verpleegkundige zorg in Nederland ook in de toekomst te kunnen waarborgen moeten ervaren mbo-verpleegkundigen met een erkende hbo- of post-hbo-vervolgopleiding zich in het BIG-register kunnen blijven registreren als hbo-er of gespecialiseerd verpleegkundige. Voor het tekort aan hbo-wijkverpleegkundigen zou dit op korte termijn al kunnen leiden tot een vakkundige oplossing.

Het verpleegkundig beroep, zo blijkt al jaren, is een vak van werken én leren; het stapelen van opleidingen, werkervaring en

‘Het verpleegkundig beroep is een vak van werken én leren’

levenskunst. Daarnaast blijkt uit diverse onderzoeken dat de Nederlandse gezondheidszorg kwalitatief hoog scoort in Europa; in 2015 stond Nederland op de eerste plaats van de Euro Health Consumer Index (EHCI). En daar dragen de Nederlandse verpleegkundigen van alle niveaus hun steentje aan bij. ■

Referenties

- Leren van de toekomst, dl 1 V&V 2020 (2012).
- Beroepsprofiel zorgkundige, dl 2 V&V 2020 (2012).
- Hermanides-Willenborg, L. (2012). Nieuw profiel Zorgkundige niet toekomstbestendig. *TvZ*, 5, 38-39.
- Van der Velden, L. (2011). *Vraag en aanbod ontwikkelingen in de verpleging en verzorging in Nederland*, Utrecht Nivel.